

**Welkom bij het
Sigma project
Dijlemonding**

In de regio rond Mechelen en Willebroek, waar de Dijle, de Nete en de Zenne samenvloeien in de Rupel, is een groot inrichtingsproject aan de gang: het Sigmaproject Dijlemondning. De werken moeten de regio beter beveiligen tegen overstromingen en Europees beschermde natuur in ere herstellen.

Deel van het Sigmaplan. In 2012 startte de Vlaamse overheid met de opmaak van de plannen voor het Sigmaproject Dijlemondning. De drie overstromingsgebieden die worden aangelegd in jouw omgeving zijn geen alleenstaand project, maar maken deel uit van het Sigmaplan. Dat is een toekomstgericht plan voor meer waterveiligheid en natuur in de valleien van de Schelde, Durme, Dijle, Nete, Kleine en Grote Nete, Demer en Zenne. Tientallen gebieden in de provincies Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Vlaams-Brabant krijgen zo een nieuwe invulling.

Wie onderneemt dat ambitieuze project? Twee diensten van de Vlaamse overheid werken er samen aan. Vlaams waterwegbeheerder Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) coördineert het veiligheidsaspect; het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) staat in voor de natuurontwikkeling.

In deze brochure maak je uitvoerig kennis met het Sigmaproject Dijlemondning. We tonen je hoe de omgeving van het rivierenland zal veranderen en waarom dat zowel noodzakelijk als positief is. Een actuele stand van zaken vind je op www.sigmaplan.be.

Info? Vragen? Neem contact op met W&Z of het ANB. De contactgegevens vind je op de achterflap van deze brochure.

De vele dijken die aan het Zennegat samenkomen, vormen op mooie dagen een trekpleister voor recreanten.

Inhoud

4

Het Sigmaplan beveiligt Vlaanderen tegen overstromingen

6

Het Sigmaplan gaat vooruit!

8

De deelgebieden van het project Dijlemondig

11

Veiligheid en natuur gaan hand in hand

13

Waardevolle natuur in jouw achtertuin

15

Wandelen, fietsen en waterpret aan de Dijlemondig

16

Stappenplan van het project Dijlemondig

4

Het Sigmaplan beveiligt Vlaanderen tegen overstromingen

8

De deelgebieden van het project Dijlemondig

13

Waardevolle natuur in jouw achtertuin

Het Sigma plan beveiligt Vlaanderen tegen overstromingen

Iedereen die woont, werkt en leeft in de buurt van de Schelde en haar zijrivieren, moet beter worden beschermd tegen overstromingen. Dat is het uitgangspunt van het Sigma plan. Tegelijk werkt het Sigma plan in het kader van Europese natuurrichtlijnen aan het herstel van zeldzame natuur.

Het zuidelijke deel van Grote Vijver wordt één keer om de tien of twintig jaar, bij hevig stormtij, als overstromingsgebied (GOG) gebruikt.

De watersnood in 1953 en 1976 veroorzaakte heel wat leed. Daarop lanceerde de overheid het Sigmaplan.

Het geactualiseerde Sigmaplan

Na de stormvloedramp van 1976, die in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen zware schade aanrichtte, besliste de overheid dat een betere bescherming tegen overstromingen noodzakelijk was. Die kwam er in de vorm van het Sigmaplan, een grootschalig project dat veiligheid moest garanderen.

Het Sigmaplan werd intussen geactualiseerd, zodat het in overeenstemming is met de meest recente wetenschappelijke inzichten, bijvoorbeeld inzake klimaatverandering. Ook de kijk op het waterbeheer evolueerde. Een rivier heeft ruimte nodig om te stromen en te overstromen. Veiligheid kan hand in hand gaan met natuurontwikkeling. Die principes zitten uitdrukkelijk vervat in het geactualiseerde Sigmaplan.

Het geactualiseerde Sigmaplan steunt op twee principes. Ten eerste worden langs de Schelde en haar zijrivieren dijken verhoogd en verstevigd. Ten tweede komt er in het hele gebied een ketting van gecontroleerde

overstromingsgebieden om het water te bergen. De uitvoering van de Sigma-projecten gebeurt op uitgekende plaatsen en verloopt gefaseerd.

De Vlaamse Regering besliste in 2005 en 2006 om het geactualiseerde Sigmaplan uit te voeren op basis van het Meest Wenselijk Alternatief (MWeA). De locatie van de Sigma-gebieden werd daarin bepaald op basis van een maatschappelijke kosten-batenanalyse, een milieueffectenrapport en een landbouw-gevoeligheidsanalyse.

Pijlers van het Sigmaplan

Het Sigmaplan werkt aan een duurzame Schelde. Dat betekent dat alle functies van de rivier zich evenwichtig kunnen ontwikkelen. Bescherming tegen overstromingen komt op de eerste plaats in het Sigmaplan. Dat is vandaag nodig, maar in de toekomst nog veel meer. Door de klimaatverandering zijn gevaarlijke hoogwaterstanden in de getijdenrivieren immers een realiteit, waar we ons maar beter op voorbereiden.

Herstel en ontwikkeling van de Europees beschermde Scheldenatuur zijn een andere prioriteit van het Sigmaplan. In de projectgebieden van het Sigmaplan krijgt die zeldzame natuur opnieuw kansen, in overeenstemming met de Europese natuurrichtlijnen. Bovendien wordt ook de recreatie op en rond de Schelde uitgebreid. Het Sigmaplan heeft ten slotte oog voor de economische functies van het Scheldebied, zoals scheepvaart, landbouw en plattelandstoerisme.

Om de gevolgen van de planningsprocessen en inrichting van het Sigmaplan voor de landbouw te beperken, besliste de Vlaamse Regering dat gelijktijdig met het geactualiseerde Sigmaplan een flankerend beleid voor landbouw wordt uitgevoerd. Dat omvat een reeks maatregelen om de impact op de landbouw te verzachten.

Het Sigmaphan gaat voorruit!

Het Sigmaphan is de fase van planvorming lang voorbij. Onder meer tijdens de sinterklaasstorm van december 2013 hebben de eerste Sigmagebieden hun nut al ruimschoots bewezen. In tal van andere gebieden zijn de werken aan de gang en worden op korte tijd nieuwe overstromings- en natuurgebieden gerealiseerd. De volledige realisatie van het Sigmaphan loopt tot 2030. Om de vijf jaar starten we met nieuwe projecten. Een eerste reeks projecten werd afgerond of is volop in uitvoering; andere worden voorbereid.

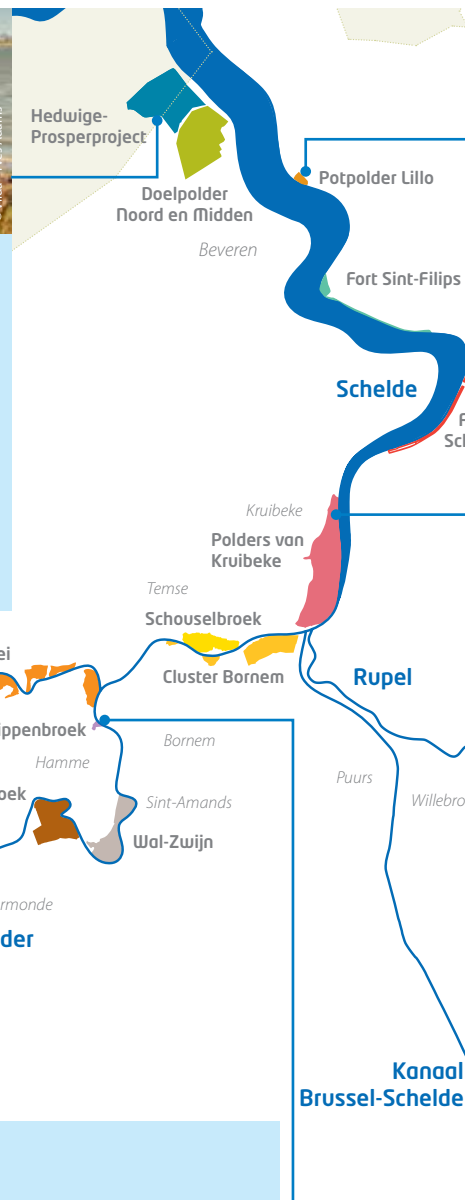
Voor een laatste stand van zaken kun je terecht op www.sigmaphan.be.

Werken Hedwige- en Prosperpolder op kruissnelheid

Twee polders aan beide zijden van de grens tussen België en Nederland worden teruggegeven aan de Schelde. Door die ont-poldering kan het getij twee keer per dag vrij in en uit het gebied stromen. Dat is goed voor de natuur én onze veiligheid. In 2020 zal het Scheldewater dit kersverse Vlaams-Nederlandse natuurgebied voor het eerst overstroom.

www.sigmaphan.be/hedwige-prosperproject

Bergenmeersen operationeel sinds 2013

De werken aan het overstromingsgebied Bergenmeersen, een historisch meersengebied niet ver van Wetteren, waren in het voorjaar van 2013 klaar. Tijdens de sinterklaasstorm in december 2013 vervulde het gebied zijn veiligheidsfunctie alvast met verve: ondanks die zware storm bleef de regio gespaard van wateroverlast. Uniek is de gecombineerde in- en uitwateringssluiz, de motor van een bijzondere ontwikkeling van getijdennatuur die al volop aan de gang is. Vanop het vlonder- en leerpad kun je al dat moois van dichtbij bewonderen. De werking van de sluisen en de natuurontwikkeling worden secuur gemonitord. De lessen die we hieruit trekken, zijn nuttig voor andere Sigmaprojecten. In de projectgebieden Dijlemond (Zennegat), Vlassenbroek en de Durmevallei (De Bunt) wordt immers een sluis van hetzelfde type gebouwd.

www.sigmaphan.be/kalkense-meersen

Potpolder van Lillo afgerond in 2012

Hier werden de werken in het najaar van 2012 afgerond. De ontpoldering van tien hectare is een eerste stap in de beveiliging van het Antwerpse havengebied tegen overstromingen. De ringdijk rond de Potpolder beschermt het achterliggende land ook bij extreme weersomstandigheden. Door de ontpoldering krijgt het Antwerpse havengebied – dat in een beschermd Vogelrichtlijngebied ligt – er een stuk waardevolle getijdennatuur bij. Zeldzame slikken en schorren vormen een uitgelezen broedplaats voor talrijke beschermde vogels.

www.sigmaplan.be/dijkwerken

Polders van Kruibeke klaar voor opstart

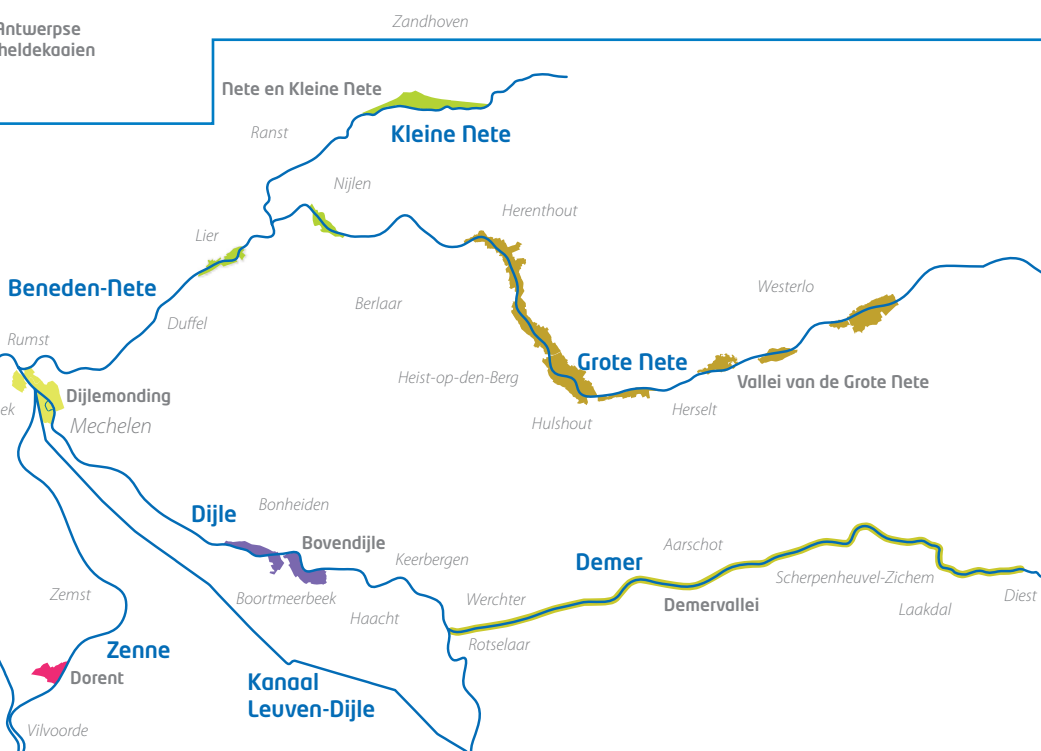
Ter hoogte van Kruibeke werken we aan het gecontroleerde overstromingsgebied Polders van Kruibeke. In zijn eentje zal het gebied, zodra het operationeel is, Vlaanderen vijf keer beter beschermen tegen overstromingen vanuit de Schelde. Tegelijk zetten W&Z en het ANB alles op alles om hier een uniek natuurgebied te ontwikkelen én wandelaars en fietsers er een warm onthaal te geven.

www.sigmaplan.be/polders-van-Kruibeke

- Noordkasteel

Antwerpen

Antwerpse
heldekaaien

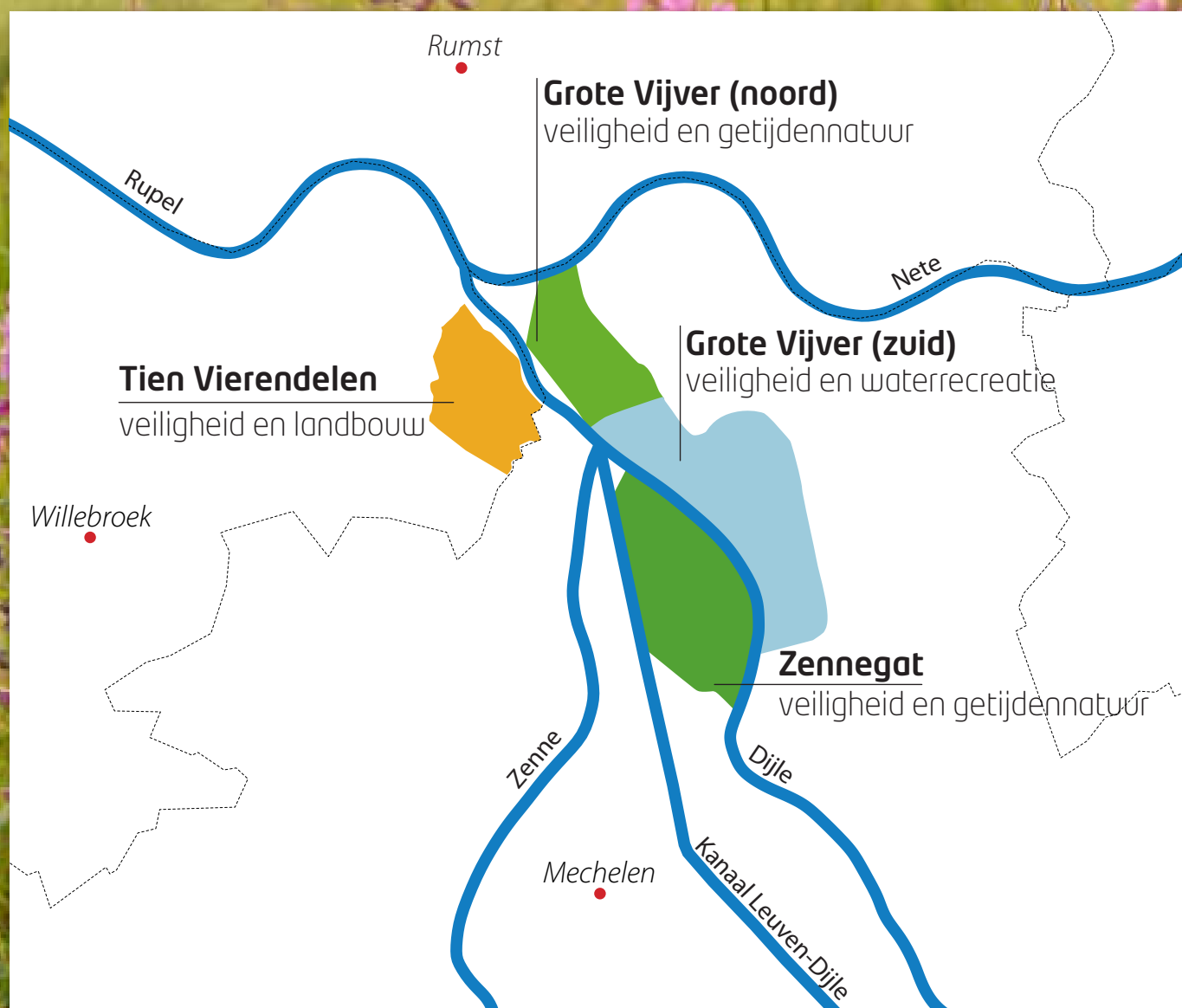

Lippenbroek: testgebied sinds 2006

Het Lippenbroek geeft een voorsmaakje van hoe een gereduceerd getijdengebied eruitziet. In dit proefgebied testen W&Z samen met het ANB en een groep onderzoekspartners sinds 2006 een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG) uit. Dat concept, ontwikkeld door de Universiteit Antwerpen, biedt een unieke oplossing om bescherming tegen overstromingen te combineren met getijdennatuur. Zowel de ontwikkeling van slikken en schorren als de werking van de sluisen wordt er gemonitord. Een leerpad leidt je rond het gebied.

www.sigmaplan.be/lippenbroek

De deelgebieden van het project Dijlemondning

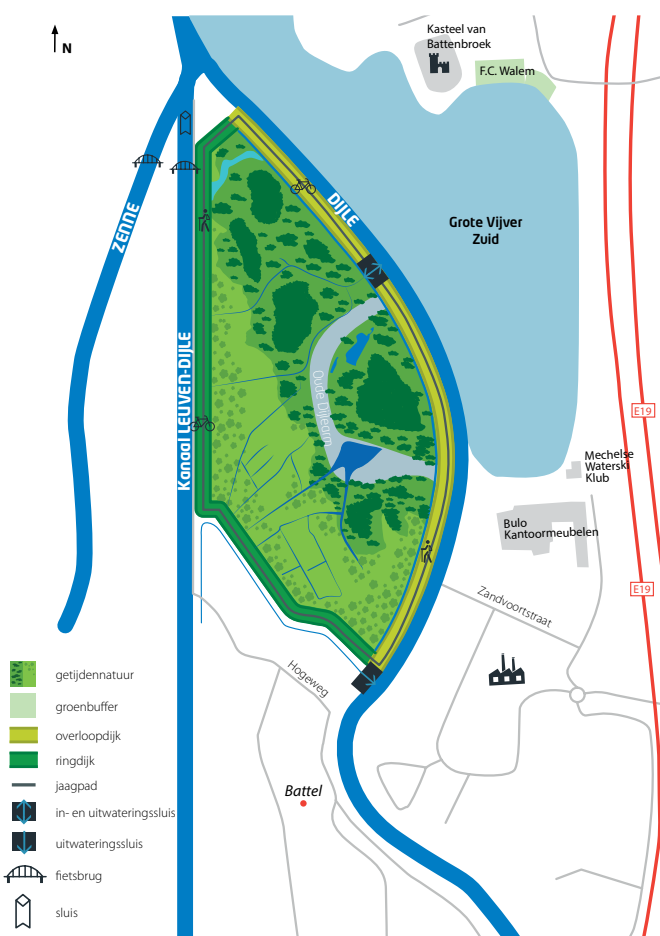

Vierhonderd voetbalvelden: die ruimte wordt gebruikt in het rivierenland rond Mechelen en Willebroek om watersnood te voorkomen en natuur te herstellen. Drie gebieden van in totaal 207 hectare worden zodanig ingericht dat ze kunnen overstromen bij extreem hoge waterstanden. De projectgebieden Tien Vierendelen en het zuidelijke deel van Grote Vijver behouden hun huidige functies, respectievelijk landbouw en waterrecreatie. In het Zennegat en het noorden van Grote Vijver zien zeldzame zoetwaterslikken en -schorren dan weer het levenslicht.

Zennegat: adembenemend getijdengebied

Waar de Zenne, het Kanaal Leuven-Dijle en de Dijle samenvloeien, ligt het projectgebied Zennegat (65 hectare). Dat stuk natte vallei wordt een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG). Via een gecombineerde in- en uitwateringssluis stroomt een kleine hoeveelheid Dijlewater het gebied tweemaal per dag in en uit op het ritme van eb en vloed. Door die nabootsing van de getijden ontstaan er zoetwaterslikken en -schorren, een natuurtipe dat je nog maar op enkele plaatsen in Europa vindt. Bij extreem hoge waterstanden kan het Zennegat helemaal vollopen om de omgeving te beschermen tegen overstromingen. Dat zal meerdere keren per jaar gebeuren.

Grote Vijver: natuurpracht en watersport

Grote Vijver wordt een overstromingsgebied van ruim 100 hectare. Het wordt opgedeeld in een noordelijk en zuidelijk deel. Recht tegenover het Zennegat, op de rechteroever van de Dijle, blijven de leden van de Mechelse Waterski Klub welkom in **het zuidelijke deel** van Grote Vijver. Alleen bij extreem hoogtij wordt dat gecontroleerde overstromingsgebied (GOG) ingeschakeld als waterbuffer. Eens om de tien à twintig jaar zal het Dijlewater over de hoge overlooptdijk in dit gebied stromen. De recreatievoorzieningen worden aangepast aan die bijkomende veiligheidsfunctie, met bijvoorbeeld drijvende steigers voor de waterskiërs. Hun clublokaal en de brasserie Battenbroek komen in het najaar van 2014 op een nog mooiere, maar vooral veiligere plaats langs de ringdijk ten zuiden van de plas.

Stroomafwaarts, waar de Nete en de Dijle elkaar op hun weg vinden, wordt **het noordelijke deel** van Grote Vijver een GOG-GGG. Daardoor kunnen er zich net als in het Zennegat zoetwaterslikken en -schorren ontwikkelen. Ook dit gebied loopt enkele keren per jaar volledig onder water bij gewoon stormtij.

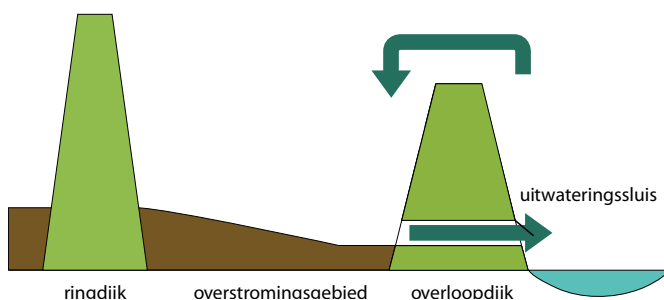
Tien Vierendelen: landbouw blijft mogelijk

Wie vanuit Grote Vijver de Dijle weer oversteekt, ontdekt het deelgebied Tien Vierendelen (37 hectare). Het gebied wordt een GOG, maar zal alleen bij extreem stormtij – eens in de tien à twintig jaar – onder water lopen. Eerst treden de overstromingsgebieden van het Zennegat en het noordelijke deel van Grote Vijver in werking. Als die niet al het water kunnen opvangen, lopen ook Tien Vierendelen en het zuidelijke deel van Grote Vijver vol water. Daardoor kunnen landbouwers het grasland als vanouds blijven gebruiken. De hengelvijver van de Cartelvisser ligt voortaan wel op een nieuwe plek, net buiten het overstromingsgebied.

Veiligheid en natuur gaan hand in hand

Hoe treden de gebieden in het Sigmaproject
Dijlemondning in werking? Hieronder lees je meer over
de toegepaste technieken.

Hoe werkt een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)?

Bij een hoge waterstand stroomt het water over de overlooptdijk het overstromingsgebied binnen. Dat vult zich met water, dat enkele decimeters tot enkele meters hoog komt. De waterstand wordt zo verlaagd, waardoor de kans op overstromingen in de omgeving vermindert.

De overlooptdijk in dit project is de bestaande Dijledijk, al wordt die nog verstevigd en een stuk verlaagd. Die dijk wordt zo gebouwd dat hij stevig standhoudt als het rivierwater erover stroomt. Om te beletten dat ook woongebieden onder water komen te staan, wordt het achterland van het overstromingsgebied goed beschermd door een nieuwe ringdijk. Een grachtensysteem en verschillende uitwateringssluizen zorgen ervoor dat het water in het GOG na een overstroming terugloeft naar de Dijle. In Tien Vierendelen wordt die klus geklaard door drie sluisen: op de Heibeek, de Gentvlietloop en de Dijle. In het zuidelijke deel van Grote Vijver volstaat één sluis op de Dijle.

Overstromingsgebieden treden meestal in de winter in werking; dan komen de meeste stormen voor en zijn de waterstanden het hoogst.

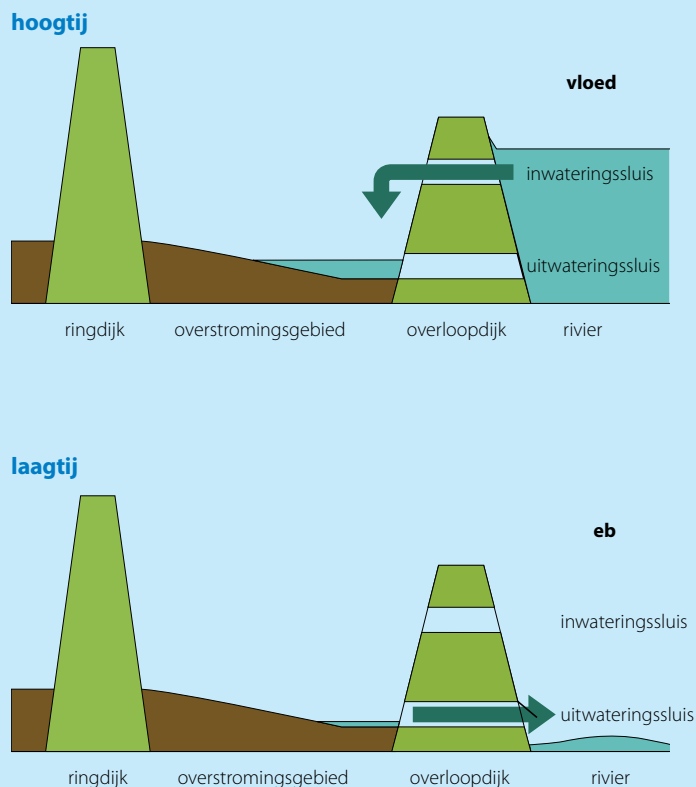
Tien Vierendelen wordt een GOG dat slechts eens in de tien à twintig jaar onder water zal lopen.

© W&Z

Wat is een overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG)?

Een overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG) is een gecontroleerd overstromingsgebied dat dient als extra buffer bij extreem hoge waterstanden. Tegelijk is een GOG-GGG gericht op de ontwikkeling van getijdenatuur. Anders dan bij een gewoon GOG stroomt er tweemaal per dag, op het ritme van eb en vloed, een beetje water binnen. Bij vloed stroomt een beperkte hoeveelheid water in het gebied door de inwateringssluis van de overlooptdijk. Het Zennegat krijgt het water van de Dijle te slikken; het noordelijke deel van Grote Vijver vangt het water uit de Nete op. Het getij wordt door de sluis dus gedempt of 'gereduceerd'. Zo bootsen we het natuurlijke proces van een getijdenrivier na en ontstaan geulen, kreken, slikken en schorren. Die waardevolle natuur herbergt allerlei dier- en plantensoorten. Bij eb stroomt het water terug naar de rivier via grachten en een uitwateringssluis. Ook hier beschermt een ringdijk het achterliggende woon- en industriegebied.

Bij extreem hoge waterstanden kunnen GOG-GGG's dienstdoen als overstromingsgebied (GOG). Zowel het Zennegat als het noordelijke deel van Grote Vijver kan enkele keren per jaar volledig onder water komen te staan.

Tijdens de sinterklaasstorm (december 2013) bufferde het GOG Bovenzanden (Heindonk) overtollig water, waardoor de omgeving gevrijwaard bleef van waterellende.

Overstromingsgebieden treden succesvol in werking

Dat de Sigmaprojecten nuttig zijn én werken, bewezen ze op 5 en 6 december 2013. Toen trok de zogenaamde sinterklaasstorm over Noord-Europa. Ook Vlaanderen werd getroffen door het slechte weer. De combinatie van een noordwesterstorm en springtij op zee dwong W&Z ertoe de fase 'gevaarlijk stormtij' af te kondigen. De overstromingsgebieden, zoals die van het Lippenbroek in Hamme, Bergenmeersen in Wichelen en Bovenzanden in Heindonk, konden hun nut bewijzen. Ze doorstonden de sinterklaasstorm met glans en behoedden zo talloze mensen voor watersnood. Gelukkig viel de sinterklaasstorm nog mee en ging die niet gepaard met hevige neerslag. Om ons tegen ergerere stormen te behoeden zal W&Z dan ook nauwgezet blijven voortwerken aan de aanleg van de geplande bijkomende overstromingsgebieden.

© Vilda - Yves Adams

Waardevolle natuur in jouw achtertuin

De veiligheidsmaatregelen van het Sigmaplan gaan hand in hand met de ontwikkeling van knappe natuur. Gaandeweg zullen het valleigebied van het Zennegat en het noordelijke deel van Grote Vijver worden omgetoverd tot een grillig landschap van slikken, schorren, geulen en kreken. Vanop de ringdijk kan iedereen binnenkort die uitzonderlijke natuurpracht bewonderen.

© Vilda - Lars Soerfink

Getijdennatuur: afwisseling verzekerd. Door het spel van getijden weer los te laten op het Zennegat en Grote Vijver worden de lagergelegen delen bij vloed overspoeld. Op die plaatsen ontstaan modderige slikken. Als het water zich bij eb weer terugtrekt, laat het op de slikken een laagje slib achter, dat zich op den duur ophoopt. Zodra die ophoping boven de gemiddelde hoogwaterlijn uitsteekt, spreken we van schorren. Alleen bij springtij, ongeveer tweemaal per maand, overstromen de schorren. Omdat slikken en schorren zeer zeldzaam zijn in Europa, vormen ze een buitengewone verrijking voor de Vlaamse natuur.

Natuurlijke lappendeken ... Koen Deheegher van het Agentschap voor Natuur en Bos schetst ons een toekomstbeeld van de natuur in het Zennegat. "Het spel van aanslibbing en erosie boetseert een grillig gebied, waarin slikken en schorren worden dooraderd met steile en diepe geulen. In zoetwaterslikken, zoals in het noordelijke deel van Grote Vijver en het Zennegat, vind je vooral wormen en slakjes: voedsel bij de vleet voor tal van watervogels en vissen dus. In tegenstelling tot een brakke of zoute schor hebben zoete schorren een gevarieerde vegetatie. In de minder natte zones ontstaan ruigtes of rietvelden en op de schorren rijzen wilgenvloedbossen op. Talrijke riet- en moerasvogels vinden hier ongetwijfeld een geschikte plek om te schuilen en te broeden."

... van groot nut! Zoetwaterslikken en -schorren barsten dus van het leven, maar ook de mens profiteert van die natuurlijke buffer tegen overstromingen. Slikken en schorren vangen immers slib en zand op, zodat rivieren minder gebaggerd moeten worden. Ze helpen ook bij de zuivering van het water en herstellen het evenwicht van de voedselketen. In en rondom die nieuwe natuur kun je heerlijk wandelen en fietsen. Dat is niet alleen een bron van genot voor alle omwonenden, ook de lokale toeristische sector vaart daar wel bij.

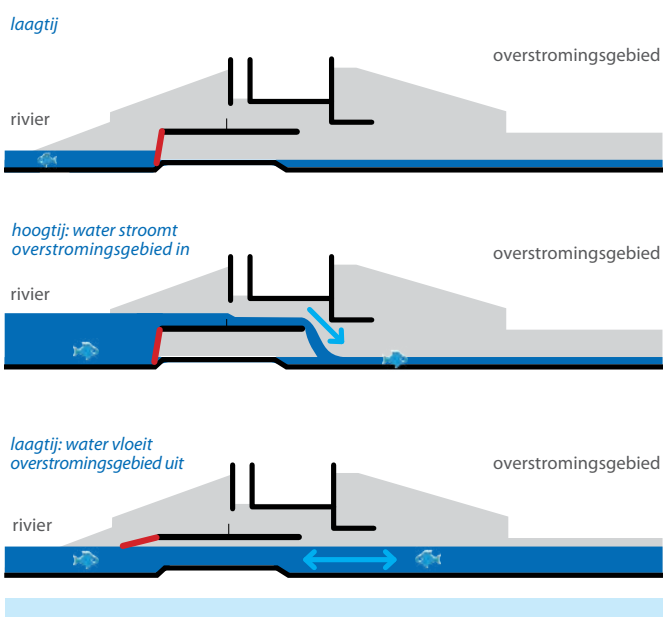

Binnenkort verschijnen er in het Zennegat en het noorden van Grote Vijver weer zoetwaterslikken en -schorren.

Visvriendelijke sluis

Voor vissen is het van levensbelang dat ze zich vlot kunnen verplaatsen. In hun zoektocht naar voedsel en geschikte plaatsen om te paaien of te schuilen trekken ze voortdurend rond. De sluisen van overstromingsgebieden mogen op die migratietochten dan ook absoluut geen barrière vormen. Gelukkig zal de slimme sluis van het Zennegat vissen toelaten om vlot het overstromingsgebied in en uit te zwemmen tijdens een groot deel van de getijdencyclus. Als het water van de Dijle stijgt en het overstromingsgebied in werking treedt, kunnen de vissen door de inwateringssluis het gebied in zwemmen. Als het waterpeil weer daalt, loopt het overstromingsgebied leeg via de uitwateringssluis. Door die sluis zwemmen de vissen opnieuw de Dijle in en uit.

De sluis in het Oost-Vlaamse Sigmagebied Bergenmeersen bewijst dat dat systeem werkt. Het visbestand herstelde zich er bijzonder snel. Onder meer de baars, bot en blank- en rietvoorn vonden al hun weg naar Bergenmeersen. Bovendien trekt een gevarieerd visbestand vogels aan als de grote zilvereiger en blauwe reiger.

Wandelen, fietsen en waterpret aan de Dijlemonding

In een overstromingsgebied zijn veiligheid en natuur perfect te combineren met recreatie. De jaagpaden langs de Rupel, Dijle, Zenne en het Kanaal Leuven-Dijle zijn nu al erg geliefd bij fietsers en wandelaars. Nieuwe routes passen telkens mooi binnen de huidige recreatienetwerken in de regio. Uiteraard blijft de Dijlemonding ook een paradijs voor hengelaars en waterskiërs.

Binnenkort kunnen de inwoners van Mechelen, Willebroek en omstreken volop genieten van de overstromingsgebieden en de natuurlijke domeinen eromheen. Vlak bij huis kunnen ze fietsen, wandelen of vogels observeren tegen een schilderachtig groene achtergrond, die nog unieker is dan voordien.

Beweegbare brug als binnenweg. De stalen brug over de Zenne en de beweegbare brug over het Kanaal Leuven-Dijle besparen

zachte weggebruikers een omleiding van enkele kilometers om het Zennegat over te steken. Met veel zorg zijn de bruggen ingepast in het historische terrein rond de Zennegatsluis. Zo werd een ontbrekende schakel in het Antwerpse fietsroutenetwerk weggewerkt. Heel wat fietsers maken dankbaar gebruik van de bruggen voor hun woon-werkverkeer. En er is nog meer goed nieuws voor fietsers: ook het jaagpad langs de kanaaldijk zal bij de inrichting van het Zennegat opnieuw worden aangelegd.

Waterrecreatie blijft mogelijk. Zodra het zuidelijke deel van Grote Vijver is ingericht als overstromingsgebied, kan het waterpeil er schommelen. Dankzij vlottende steigers kunnen de leden van de Mechelse Waterski Klub er hun hobby naar hartenlust blijven beoefenen. Hun clublokaal krijgt een veilige stek net buiten de ringdijk aan het zuiden van de plas. Ook hengelaars blijven welkom in Heindonk. De nieuwe visvijver zal naast het overstromingsgebied Tien Vierendelen liggen.

Waterskiërs krijgen een betere accommodatie in Grote Vijver.

© Bart Lussy

Stappenplan van het project Dijlemonding

© Bart Lasuy

	Inrichtingsplan	Opmaak plan-MER	Opmaak GRUP	Aflevering SBV's	Start der werken
Sigma project Dijlemonding	april 2008	juni 2010	januari 2011	december 2011	februari 2012

MER: milieueffectenrapport

GRUP: gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

SBV: stedenbouwkundige vergunning

Contact

Meer informatie over het Sigma plan en het Sigma project Dijlemonding vind je op www.sigmaplan.be.

Met vragen kun je terecht bij:

Waterwegen en Zeekanaal (W&Z)
Afdeling Zeeschelde
T 03 224 67 11
info@wenz.be

Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
T 03 224 62 62
scheldeproject.anb@vlaanderen.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

Redactie

Pantarein in een consortium met
Technum en DenS Communicatie

Depotnummer

D/2014/3241/222

Uitgave

oktober 2014

www.sigmaplan.be